

Privát félműlt Miskolcon VIII.

Vajda Csilla

15

TORONYVÁJIA
UTCA

Volt egyszer egy Ávas

Észak-Keleti

Átjáró

Egyesület

2015

Privát félmúlt Miskolcon

Utánam, srácok! Ezt a címet viseli a számos közösségi eseményt, akciót, tudományos igényű vizsgálódást, megjelenő kiadványokat, élményszámba menő bulikat egybefogó programsorozatunk, amely a korábbi „24” (egy szimbólumnak szánt számjegy alatt futott) projektünk örököse, jogutódja. Anno már a *huszonnégyel* hangsúlyozni kívántuk az 1989 óta eltelt időt – mely alatt felnőttek a rendszerváltás körül született generációk – és az utolsó lehetőség sürgető voltát: most, a *24. órában* feltétlenül fontos megörökíteni az államszocializmus, vagy akár a korábbi évtizedek hétköznapjaiból ránk maradt városképi elemeket, helybéli toposzokat, urbánus legendákat.

Rakétát vagy glóbuszt imitáló játszótéri mászókák, beton virágtartók, pingpong- és sakkasztalok, bolti neonok, különféle pihenőpadok, mozaikok és kompozíciók – művészeti értéket vagy bármiféle védettségre jogosító kivételességet aligha hordoznak, viszont befolyásolták közel fél évszázad miskolci hétköznapjait. A miskolciakét.

Nyom nélkül fognak eltűnni, ha nem használjuk ki az utolsó pillanatot. Számos egykoron közismert jellegzetesség ma már csak fotókról köszön vissza. A miskolciak többszólamú megszólításával próbálunk egy-egy hajdani utcabútor, kültéri dísz, netán filmek (mondjuk éppen az „Utánam, srácok!”), irodalmi alkotások révén a korban híressé vált tárgyak máig vezető sorsa felől

tájékozódni, törekvésünk megörökíteni a leűnt idők utolsó rekvizitumait.

A „Privát félmúlt Miskolcon” családtörténet-sorozattól mindenekelőtt a porosodó fényképalbumok feltárlását várjuk, és bízunk abban, hogy a fotók előhívják a történeteket, melyeket a rokonság egyfajta hagyományként őriz, élményszerűen mesél, sajátos családi legendáriumként konzervál. Olyan miskolciaknak kívánunk megnyilvánulási lehetőséget biztosítani, akik hajlamot éreznek félmúltjuk speciális közzétételére. Emlékezetes eseményeket vagy éppen jellemző pillanatok, használati tárgyakat, bútorokat, s hasonlókat megörökítő felvételeket keresünk, amelyekhez a közlő hajlandó az egyéniségét, családjának mentalitását tükröző kommentárt, tetszőleges „műfajú” szöveget írni. Az ekképpen születő kvázi „képregényeken” keresztül szeretnénk közvetlen betekintést nyerni a privát félmúltakba, melyek fontos, autentikus építőkövei Miskolc történetének.

Észak-Keleti Átjáró Egyesület

atjarok@gmail.com

A sorozat eddig megjelent kötetei: **Kapusi Krisztián** – **Tokár Zsolt**: Muslicák a demizsonban (2012); **Darázs Richárd**: Moszkvics a szakadékban (2013); **Balogh Attila**: Onedin család a Szinván, **Árvai Sityu** – **Halász Ágnes**: Gitár a hátizsákban; **Karlaki Orsolya**: Vattacukor térzenével (2014), **Simonyi Zoltán**: Robinzon a járdaszigeten, **Joó Tímea**: Gyöngyvirágtól Zöld Sárkányig (2015)

Szerzőnk vallja:

„Két dolog kíséri végig az életemet: a tanulás és a barátság. Sikerült olyan hivatást választanom, hogy nyugdíjas koromig tanulnom kell, és ennek nem tudok mindig örülni. Sikerült olyan barátokat találnom, akik életem végéig azok maradnak. Ennek viszont szívből örülök. Nekik és a családomnak ajánlom visszaemlékezésemet.”

Kiadó: Észak-Keleti Átjáró Egyesület
Kiadásért felel: Darázs Richárd
Design, tördelés: Balogh Attila

Sorozatszerkesztő: Kapusi Krisztián
Megjelent: Miskolcon, 2015-ben, 500 példányban
Web: atjarokhe.hu HU ISSN 2063-6857

Tegyük fel hát a múltidéző szemüveget, és szemléljük együtt, mit mutat Miskolc város félmúltja, sajtósága – vagy sajnálatos? – módon rajtam és a körülöttem élő privát embereken és emlékeken keresztül. Ezért (is) illik bemutatkoznom. Miskolcon születtem abban a korban, amikor a Beatles berobbant a világ popzenéjébe, itthon pedig az Illés, Metró, Omega próbálgatta szárnyait. Én erről természetesen semmit nem tudtam, amikor azon a hideg januári hajnalon először néztem szét a külvilágban. Mint ahogy azt sem tudtam, hogy ekkor még – a hatvanas évek elején – villamos járt a Búza téren és Hejőcsaba irányába is. Az Avason, Diósgyőrben és a belvárosban nem volt lakótelep, és egyáltalán: panelmentes volt a város. De erről majd egy kicsit később...

Édesanyám szintén miskolci születésű, nagyapám postai altisztként szolgált a városban, nagyanyám – akkori szóval élve – háztartásbeliként végezte azt a nem kevés munkát, amelyet a gyerekek- és unokanevelés, a család ellátása és a ház körüli feladatok róttak rá. Anyu a Zrínyi Ilona Gimnáziumban érettsé-

Nagyon kedvelem, és fontosnak, hasznosnak találok ezt a kiadványsorozatot. Annyira egyedi, emberközeli, annyira miskolci, és annyira inspiráló: megmoccantott bennem valamit, és a velem született lustaságomat leküzdve nekiláttam, hogy papírra vessem emlékeimet.

Köszönöm a lehetőséget, hogy felidézhetem a múltat és most új közönségnek mesélhetek a régi szép időről, melyeket az akkoriban szépnek éppen nem mondható Miskolcon éltem meg, de mint tudjuk, a szépség meglehetősen szubjektív kategória. Annak pedig külön örülök, hogy e sorozat tekintetében elsőként idézhetem fel szűkebb pátriám, az Avas félmúltját, bemutatva, hogy milyen volt ez a város közepén álló domborulat gyermek- és fiatalok között. Több mint ötven éve élek az Avason, lesz miről mesélnem.

gizett, ahogy évtizedekkel később a húgom és jómagam, volt olyan tanárom, aki annak idején még őt is oktatta. Rövid ideig a Mokép Vállalatnál dolgozott mozipépszerűként – ott ismerkedett meg édesapámmal, akit a kolléganője férje mutatott be neki, és apu már aznap megvárta a munka után –, majd az Áforhoz (a Mol elődje) került, ahol nyugdíjazásáig intézte az északmagyarországi régió benzin-, tüzelő- és gázolaj-ellátását.

Édesapám az Alföldön született, a Tisza mellett gyerekeskedett, és ha hinni lehet a róla szóló történeteknek – márpedig nincs semmi okom kételkedni bennük – az „égetni való” kategóriába tartozott. Nagyapámat, sajnos, nem ismerhettem, mert még a születésem előtt elvitte az egri börtönben szerzett tüdőbetegség, melyet az orosz hadifogságban meggyengült szervezete nem tudott legyőzni. Nagyanyámmal a szülőföldjükön, Tiszanánán gazdálkodtak, Hangya¹ szövetkezeti tagok, kocsmárosok voltak. Édesapám, miután szerencsésen túlélte gyermekori csínyeit – például a Tisza

¹ Hangya Szövetkezet: 1898-ban létrejött, országos kiterjedésű szövetkezeti hálózat Magyarországon, amely a huszadik század első felében szinte minden településen jelen volt. A második világháború után vagyonát államosították. A termelés és kereskedelem mellett tagjait segítette is.

többszöri átúszását, kézigránátos halászatokat –, valamint az ezek miatt kiosztott szülői „jutalmakat”, Hatvanban, a vegyipari technikumban érettségizett, és a katonaság után Sajóabonyba került az Észak-magyarországi Vegyiművekhez. Ott aztán a művezetőségtől kezdve sok beosztása volt, közben elvégezte a vegyipari egyetemet, és a 90-es évek elején főosztályvezetőként ment nyugdíjba.

Nagyanyánk újra férjhez ment, szerencsére nem maradt ki az életünkből a falu romantikája. A jászkiséri parasztgazdaságában – hatalmas porta, tehének, malacok, mindenféle baromfi, gyümölcsös, dinnyeföld – töltött szünidőkből ered a növények, állatok iránti szeretetem, a szabadban végzett munka öröme. Az effajta kikapcsolódásra „szellemi munkásként” mai napig nagy szükségem van.

szabadon tartott kacsákat tudja, hogy ezek a *habzsolháp* jószágok azonnal lecsapnak minden dologra, hátha valami finom falatot csípnek fel. Erre a sorsra jutott az én agyonrágott cumim is, mielőtt fölvehettük volna, egy nyelésre eltűnt a mohó tollas csőrében. Na, részemről volt nagy sírás, de a probléma megoldhatatlannak tűnt, vasárnap egy kis faluban lehetetlen új cumit szerezni. Így aztán nem volt más választásom, leszoktam róla.

Szegény nagyinak volt baja velünk, édesapánkhöz hasonlóan mi is az „égetnivaló” jelző büszke viselői voltunk. Bár tilos volt, rendszeresen túráztunk a padláson, az eperfa tetejéről úgy kellett lecsalogatni minket, addig etettük titokban a borjút, amíg csaknem felfúvódott szegény, és előfordult, hogy a dinnyeföldről hazahozott gyümölcsből annyit

Önök hogyan hagyták abba a cumizást? Ami engem illet, nos, egy falánk kacsá szokatott le róla... Totyogós baba koromban, szájam-ban az elmaradhatatlan, üvegre húzható cumival a baromfiudvaron gyakorolgtam a járást, és a cumi valahogy kipottyant a számból. Aki látott már

ettünk, hogy éjszaka a húgomnál *csőtörés* történt. Miután a nagy parasztagy teljes tartalmát ki kellett sürolni, nagyanyánk szelíden csak annyit kérdezett: „Kislyányom, hát miért nem szóltál, hogy pipilned kell?” Kedvenc húgom pedig így felelt meg: „Te vagy a hibás, nagy, minek adtál annyi dinnyét!”

Emlékszem, egyszer nagyon kihúztuk a gyufát nagyapánknál, pedig ő mindig elnézőbb volt velünk, mint a vér szerinti unokáival. Hoztak egy hatalmas szekér bálázott szalmát, amit szép halomba pakoltak le az udvaron. Judittal (a már eddig is sokat emlegetett húgommal) pazar ötletünk támadt, építsünk várat szalmából! Mire nagyapánk megérkezett a következő szekérrel, az első rakomány bálái szanaszét voltak dobálva, kibomlottak, szétszóródtak az udvaron. Várépítési hajlamunkról nagyapánk futtában fejtette ki véleményét: mi futottunk elöl, utánunk meg ő ostorral a kezében, végül pedig nagyanyánk, aki a nagy sivalkodásra kijött a házból és próbált minket megmenteni, nagyapát lecsillapítani.

Két éves koromig anyai nagyszüleim házában laktunk Miskolcon a Harmat utcában, a Szinva patak és a Tiszai pályaudvar szomszédságában. Vezetékes víz nem volt, csak fűrt kút az udvaron, de szép nagy kert néhány háziállattal, nyári konyhával a portán és mindez egy kisgyereknek akkoriban maga volt a paradicsom. Imádtunk a málnásban csipegetni, a lugas alatt ebédelni, nagyival tésztát gyúrni, a kutyával játszani. Jóban voltunk a szomszédék két hasonló korú fiúgyermekével, épp az indiános korszakunkat éltük, zengett a két kert a csatakiáltásoktól.

A Szinva már akkoriban sem volt fürödhető – Miskolc a 70-es években vas- és acélvárosként mérgezte természetföldrajzi környezetét, de más üzemek is szennyezték a vizet meg a levegőt –, de a patakpartról láthatuk a pályaudvar előtt forgoló villamosokat, a jövőmenő vonatokat. Utóbbiakat érezhettük is, hiszen még alig voltak dízel-, pláne villanymozdonyok, csak a „csi-haha” gőzös pöfögött a vasutakon. Megbámultuk a munkába vagy hazafelé igyekvő, kisboltok, talponállók előtt sört, fröccsöt vagy valami ütősebb italt fogyasztó embereket. Az ingázók tömegében a svájci sapkák, munkásruhák és műszálas női ruhadarabok között néha felvillant egy-egy öltöny, szolid kosztüm is, de nem ez volt a jellemző: a pályaudvar és környéke az egyszerű

munkásemberek, mondhatni, a *proletariátus* élettere volt. A város és gyárai felszippantották őket a környékbeli falvakból, majd a műszak végeztével a fekete vonatok visszavitték a háztájiba.

A hatvanas évek közepén szüleim megkapták első bérlakásukat, az Avas oldalában lévő Dessewffy utcába költöztünk egy újonnan épült bérházba. Judit húgom már oda született, és mivel szerencséjére lánynak sikerült, fel is nőtt. Komoly veszély fenyegette ugyanis részemről,

miután közöltem a szüleimmel – egy négyéves gyermek összes eltökéltségével és komolyságával –, hogy bár nagyon örülök a tesónak, de ha fiút mernek hazahozni a kórházból, hát én kidobom az ablakon. Mindannyiunk örömeire erre nem került sor – Juditot eleve lánynak várták, engem, mint elsőszülöttet reméltek Tibornak –, és azóta is nagyon jó testvérek vagyunk. A szülői vára-
kozások ellenére kettőnk közül ő lett fiús, nem babázott, inkább autókkal játszott – szép match-box-gyűjteménye és két autópályája is volt, rendezések voltak otthon a szobaközi autóversenyek –, nem a lányokkal ugrójátékozott (*picizés*), hanem a fiúkkal focizott. Már kiságyas korában szívesen végzett férfimunkát. Anyánk egyszer arra tért haza a szomszéd nénitől öt perces kávézást követően, hogy a cserépkályha elé tolt rácsos kiságyból kinyúlva Judit – aki időközben felébredt és bizonyára unatkozott – kikotorta az összes hamut és kormot a tűztérből. Baj nem lett, hiszen nyár lévén nem fűtöttünk, de az ágyneműt kimosni és kedves testvéremet fekete ördögfiókából újra kislánnyá varázsolni elég nehéz lehetett.

Bezzeg a nővéred!

Szegény húgomnak nem volt könnyű az élete, hiszen a köztünk lévő négy év miatt ő pont akkor és ugyanott kezdte az oviba, suliba, gimibe járást, amikor én épp kikerültem onnan vagy felsőbb csoportba-tagozatba léptem. Érdeklődésünk és temperamentumunk különbözőségéről szüleink több rokon, pedagógusi értekezést hallgattak végig, és az eltérés megnyilvánult már az óvodai évfázókon – amíg fehér blúzban és piros babos szoknyában szavaltam, hogy „Nótás tücsök, mi lesz veled?“, Judit kiskatyában és trikóban, röpködő copfokkal futkározott, ugrált, bukfencezett. Ha valami rossz fát tett a tűzre vagy félresikerült bármi, szegény Judit rögtön megkapta, hogy „Bezzeg a nővéred”!

Biztos vannak a Kedves Olvasók között olyanok, akik emlékeznek arra, hogyan nézett ki az Avas hegy a lakótelep felépülése előtt. A Szabadságharc utca – ahol ma a 35-ös busz és

a lakótelep gépkocsiforgalmának nagy része jár – burkolat nélküli zsákutca volt. A vele párhuzamos Vasvári utca – és az összes többi környékbeli útvonal – macskaköves burkolattal bírt, és merekségének köszönhetően télen a gyereksereg szánkópályájaként funkcionált. Minden autós tudta – kevés volt még belőlük –, hogy ott ne is próbáljon közlekedni, mert jegesre csúszkálták a gyerekek. A Dessewffy és Aulich utca 3-4 emeletes – téglalából épült és kertese! – bérházain túl pedig szőlők, gyümölcsösök voltak, melyekhez vízmosta földuta-kon lehetett feljutni. A két oldalukon burjánzó fák és bokrok összehajoltak és olyannak tűnt, mintha egy zöld alagútban sétálna az ember. Áprilisban a virágzó gyümölcsfák és az ibolya, májusban az orgona illata lengte be a hegyet, nyáron és ősszel az érlelődő gyümölcsök színezték a lombok zöld árnyalatait. Járművek zaja helyett élénk madárcsicsergés, rovardöngicsélés, esetleg a metszőollók csattogása vagy a permetezés surrogó neszei hallatszottak. A hegy gerincéről látni lehetett, hogyan csapolnak a Lenin Kohászati Művek (LKM) kohóiban. A vörösen izzó és szikrákat köpködő vas-

folyam különösen alkonyattájt volt gyönyörű látvány. A hegygerincen az út elágazott, jobbra az avasi sportpályák, a hadipark és a Kilátó felé vezetett tovább, balra fordulva az Egyetemvároshoz lehetett lejutni. Kisebb ösvények is futottak még keresztül-kasul a hegyen, amelyek a szabadtéri színházhoz, a bobbpályához, közvetlenül a kilátóhoz – ahol sütit és fagylaltot is kínáló presszó működött – és a mellette álló Panoráma sörözőhöz vagy a pincesorokhoz vezettek. Utóbbiakat akkor még nem ismertük, de évtizedekkel később ennek is eljött az ideje. Mariann barátnőmmel főleg a sportpályára jártunk fel teniszezés ürügyén, de fontosabb volt, hogy ott edzett nyáron a Kinizsi jégkorongcsapat. Aztán már nagykorúként a sörözőt látogattuk. Sajnos, már ekkoriban sem volt nagy élet az Avason, előfordult, hogy a kétfős személyzettel együtt négyen néztünk meccset a söröző tévéjén vagy Zsolti pincérrel táncoltunk a lemezlovas zenéjére. Egészen családias volt a hangulat.

Éltem egyik legszörnyűbb élménye – már ha élménynek lehet nevezni – az avasi kertek letarolása volt. Szokás szerint Mariannal baktattunk fölfelé az ösvényen – mi így hívtuk a dűlőutat –, amikor egyszer csak azt láttuk, hogy nem látunk semmit... Előttünk vagy húsz méterrel zöld fal zárta el az utat, olyan volt, mint egy beomlott alagút. Rettenetesen megrémültünk, pedig soha nem féltünk az avasi rejtekutakon kószálni.

Egymás kezét fogva, szinte remegve közelítettük meg az akadályt és megállapítottuk, hogy valóban az ösvény élő fala szakadt össze, egymásra dőlt fák, bokrok állják el az utat. Összeszedve maradék bátorságunkat átküzdöttük magunkat a romba dőlt dzsungelen és újabb sokkoló látvány taglózott le minket: amerre csak néztünk, mindenhol eltűntek a zöld kertek, de még a fű is, és a hegytető sáros-barna, keréknyomoktól szagztatott holdbéli tájjá változott. Mindenfelé tövestől kiszagztatott óriási farönkök heverték, gyökereiket szinte segítségért meresztve az ég felé. Egymásba kapaszkodva zokogtunk a pusztaság szélén, sirattuk a hegyet, a fákat, az itt töltött gyermekkorunkat, lélekben eltemettünk egy csodálatos korszakot. És sirattuk azokat az embertársainkat is, akiknek már nem lesz alkalma megismerni az avasi kertek csodálatos világát. Soha többé nem jártunk arra, csak hallomásból tudtuk, hogy rövidesen eltűnt a maradék ösvény, a Kiskanyar, Lehó bácsi több száz rózsától illatozó színpompás kertje is. Fájt, és fáj ma is, gombóc van a torkomban, ha rá gondolok. Ja, hogy mi történt? Megkezdődött az avasi lakótelep III. ütemének² építése.

A „Vajda fiúk”

Nekünk gyerekeknek az avasi kertekben lévő gyümölcsfák vonzása ellenállhatatlan volt, és bejutottunk könnyedén, nem lévén kerítés. Csősz ellenben volt, tehát a kijutás már problémásabb lehetett. Egy ilyen „kertlátogatás” alkalmával többedmagammal kerestünk fel egy hatalmas cseresznyefát. Ez a kert a környék rettegett csősze, Gumiorr felügyelete alatt állt. Pechünkre éppen akkor érkezett a fa alá, amikor mi fent csücsültünk rajta, tehát a

lemászás a fülön csípés kockázatát hordozta. Már alig bírtuk tartani magunkat (és szükségleteinket), mire végre elvonult, sűrűn átkozva erkölcsünket és felmenőinket. Elmacskásodva kászálódunk le, és hazafelé az ösvényen egyenesen édesapánk karjai közé futottunk, aki időközben keresésünkre indult. Megint csak pechünk volt, mert kezében egy hajlékony vesszőt tartott, rajtunk meg – nyár lévén – rövidnadrág volt. Azt hiszem akkor szenvedtük el életünk első és utolsó – nem komoly, de annál csípősebb – verését. Úgy nézett ki hátul a combunk, mint a kottapapír.

² Az avasi lakótelep a hegy déli-délkeleti lejtőin épült 1973 és 1985 között, három ütemben. Több mint tízezer lakás. Miskolc népességének egynegyede. A harmadik ütemben már kisebb, négyemeletes panelek is épültek, amelyekben nem csak szociális, hanem pénzért értékesített lakások is voltak.

Szóval lakókörnyezetünk ropantul alkalmas volt gyermekkori csínyek végrehajtására. Ezek egyike a bérházakkal szemben álló kertes házak lakóinak bosszantása volt. Tudják, mi az a *sutyíngázás*? Végy egy legalább 70–80 centis rugalmas vesszőt, tűzz a hegyére mogyorónyi lágú sárgolyót, majd erőteljes lendítéssel lódd a célpont felé! Az üveget éppen nem töri be, de garantáltan ráragad bármire. Történt, hogy valamiért muszáj volt borsot törnünk egy ház lakóinak orra alá. A fehérre vakolt tűzfaluk szinte felkínálkozott: „Ide lőjete!” Hárman – a húgommal és a szomszéd fiúval – tíz perc alatt vagy 100 sárgolyót juttattunk célba a bokrok takarásából. Képzeltetik, hogy nézett ki a ház fala...

Sajnos, valahogy mégis megtudta a tulajdonos, hogy a 20. szám alatt lakó V. fiú és a Vajda gyerekek voltak a tettesek. A következő módon csöngetett be hozzánk: „A Vajda fiúkat keresem!”

A Vörösmarty

Mármint a jeles költőről elnevezett miskolci általános iskola. Érdekes intézmény volt, mert három, egymástól pár utcára lévő épületből állt. A Vörösmarty utcában volt a négy tantermes központi objektum, ide a 3–4. és 7–8. osztályosok jártak váltóműszakban. A másik a Felszabadítók útján volt

az épülő sportszarnokkal szemben, a harmadik – a napközi – a Csabai kapuban³. A két szélső pont között cirka kilométernyi volt a távolság, ami önmagában nem sok, de útba esett a Zöldfa utcai *szotyis* néni (azóta sem ettem olyan finomra piritott, hatalmas, fehér héjú *makukát*⁴), egy „kincseket” áruló trafik, plusz egy fagylaltozó – emberek, 50 fillér volt a gombóc fagy! –, két élelmiszerbolt. A sláger a fagyasztott szilva volt, 3,10-ért kilónyi lehetett venni. Na, meg a Népkert. Nem csoda, hogy sokszor lekéstük az ebédet.

Az iskolában tilos volt a smink, nem örültek az ékszerviselésnek és a feltűnő öltözködésnek sem. Kötelező volt viszont a kék iskolaköpeny, tisztasági csomag, és kisdobosnak, majd úttörőnek lenni. Nem volt az olyan szörnyű! Sok gyereknek ez adott lehetőséget, hogy, mondjuk, a táborok révén kijusson szűkebb környezetéből és rácsodálkozhasson a világra. Vagy legalább a Balatonra...

³ A mai City Hotel éttermének helyén állt az épület. – V.Cs.

⁴ A napraforgómag neve országszerte szotyola vagy szotyí, de Borsodban ismert a makuka elnevezés is. Eredete valószínűleg a mag-magocska alakban keresendő.

Az én évfolyamom volt az utolsó 8. osztály, amelyik a régi iskolából ballagott. Ekkor már 1–2 éve állt a Vörösmarty utcán az első 10 emeletes panelház, és épült vele szemben az új iskola is. Éppen ideje volt, mert a régi már nagyon lepukkant. Olajkályhák, olajos padlók jellemezték, tornaterem *nuku*, és szerintem itt volt a világ egyetlen női vécéje, amelynek ajtaján kívül volt a tolozár. Mondanom se kell, hogy a vicces kedvű fiúk sokszor rátolták a riglit, főleg becsengetéskor. Aztán ordíthatott a bezárt lány, amíg ki nem szabadította valaki...

Talán pont a körülmények miatt, de iskolánknak nem volt túl jó híre, kicsit lesajnáltak minket, ha megtudták, hogy a Vörösmartyba járunk, pedig az oktatás–nevelés színvonala szerintem kiváló volt, én például a gimiben jószérével abból a tudásból éltem, amit általános iskolai tanárainknak köszönhettem. A kedvencem a földrajztanárom, Veress Erzsike néni volt, aki nem oktatta, inkább mesélte nekünk a világ csodáit. Egyszer éppen az Amazonas flórájáról és faunájáról kápráztatott el bennünket, mondandói között az ott élő félelmetes kígyókkal. Olyan átéléssel hallgattuk, hogy mikor a padtársam izgalmában megfogta a combomra préselt izzadó kezemet, én velőtrázó sikítással rúgtam ki magam alól a széket.

A látélet I.

A hetvenes évek elején egészen másként nézett ki a belvárosi lakótelep helye, mint napjainkban. Azt kell mondanom, helyenként félelmetes és sokkoló volt. A mai Corvin és a Soltész–Nagy Kálmán utcák közötti részen⁵ inkább sikátorok, mint utcák voltak. Soha nem felejttem el, amikor egy

országgyűlési választás előtt mi, úttörők hordtuk szét itt az értesítőket. Nem is tudom, hogy mertek oda engedni minket a tanáraink... Vezetékes víz, csatorna nem volt, a szűk, többségében burkolat nélküli sikátorokban szabadon folyt a szennyvíz. Igen, benne volt minden, ami máshol a vécébe vagy mosogatóba folyt le. Szeméthegyek, omladozó, építési hulladékból összetákolt viskók álltak mindenfelé. Volt olyan hely, ahol tíz ember is szorongott 15–20 négyzetméteren, a „házak” előtt mezítlábas, alulöltözött gyerkőcök játszottak a mocsokban.

Aztán jöttek a dózerek és eltüntették az egészet. A gépek nyomában pedig az építők átrajzolták a környék képét. A megyei könyvtár ekkor már néhány éve állt és működött – ide jártam miskolci színészek által vezetett irodalmi színpadra –, felépült a sportcsarnok és szép lassan kinőtt a földből a belvárosi lakótelep. A teljesség igénye nélkül néhány adat ebből a korszakból: a vilamos- és buszjegy ára 1 forint, a kenyér kilója 3,60, egy liter zacskós tej 5 forint volt, kiflit 40

⁵ Gordon volt a városrész hagyományos elnevezése, emlegették „mesterutcákként” is, mivel az elhanyagolt kis közök különféle szakmák (Ács, Bádogos, Bodnár, Borbély, Cukrász, Esztergályos, Gubás, Kalapos, Kárpitos, Kőműves, Szatócs utca) nevét viselték. A Gordon volt az 1970-es években megindult lakótelep-építésig Miskolc egyik hírhedt nyomortelepe.

fillérért, egy doboz cigit 10 forint alatt lehetett venni. Csatos üvegben árult Bambit ittak a gyerekek, meg szörpöt, sör csak üveges volt. A boltok hentesáru-választéka 4-5 féle olcsó felvágottra, lecsókolbászra, szalonnára korlátozódott, 2-3 fajta sajtból választhattunk, és a hentesnél a hosszú sorban állás végén néha újra kellett tervezni a hétfégi menüt, mert elfogyott a hús. Zöldség és gyümölcs bőségesen volt a piacokon – leszámítva a déligyümölcsöket, ami ritkaságnak számított akkoriban –, és nem volt hiány az alkoholféleségekből sem. Persze – nem a drága, külföldi italokra gondolok – azokat a munkásosztály választott képviselői útján fogyasztotta –, hanem a magyar élelmiszeripar termékeire: Kőbányai, Kadarka, Kevert. A három K mellett persze akadtak minőségi italok, de azoknak az ára is minőségi volt.

A hivatalos propagandával ellentétben sok minden begyűrűzött Magyarországra: a divat, a zene, nyugati termékek, és virágzott a bevásárló-turizmus. Nagy szám volt akkoriban egy FA szappan, egy farmer, vagy egy nyugati együttes hanglemeze! Fénykorát élte a Zsarnai piac, heti négy alkalommal költötte itt a pénzét az ember. Mini-, majd midi-

szoknyában jártunk, néha már farmert is vehettünk a boltokban, magas egybetalpú cipőt viseltünk, amiben úgy néztünk ki, mint a muraközi lovak. De ez volt a divat, meg a T-ujjú pulcsi, a csípő-, majd párhuzam-nadrág, és suliban a diplomataféska.

Úgy gondolom, nem éltünk rosszul a '70-80-as években. Természetesen akkor is voltak tehetősebb és szerény körülmények között élő családok, de aki dolgozott, annak nem kellett választania aközött, hogy lakbért, villanyt, esetleg gyógyszert fizet, vagy eszik. Nem volt mélyszegénység, ha bajba jutott egy család, nem kellett megalázó módon adományokat kérni vadidegen emberektől az ország nyilvánossága előtt, és nem rángattak kigyúrt biztonsági őrök nyugdíjasokat, mert megettek egy kiflit a boltban. Azt írtam: aki dolgozott. Nos, akkor még volt hol dolgozni, az akkori rendszer – még a kapun belüli munkanélküliséget is vállalva – a teljes foglalkoztatásra törekedett. Olyannyira, hogy a KMK (közveszélyes munkakerülés) bűncselekménynek számított.

Lógásból ötös!

Alma materem a Zrínyi Ilona Gimnázium (ma Léway József Református Gimnázium) volt. Osztályfőnökünk és pótanyánk, az áldott emlékű Magdi néni („Oszi”) valóban meg volt áldva velünk: 34 lány járt az osztályba. Fiút csak harmadikban kaptunk, két hét után az is elmenekült. A gimnáziumi évek egyszerűen csodálatosnak tüntek, bennük minden, ami egy tinédzsért boldoggá tehet: barátnő, az első szerelem,

haverok, diákcsínyek, felfedezések, bulik, a korlátaink feszegetése, a kamaszkor összes problémája, öröme, bája. Meg természetesen a tanulás, a szülői, tanári elvárásoknak való megfelelés nyúge és vágya. Mariann barátnőmmel egy környéken laktunk, ugyanabba az óvodába jártunk, a gimiben egy osztályba kerültünk. Ő természetesen nem emlékezett rám – máig én vagyok az arc- és névmemóriája –, aztán négy évig elválaszthatatlanok lettünk.

Ha szabad illet mondani, mi ketten voltunk Magdi anyánk kedvenc gyerekei. Talán szolid csibészségünk fogta meg. Tény, hogy tökélyre fejlesztettük a hivatalos lógást az órákról. Az egyik ilyen épületes lelépésünk énekóráról történt, ami aznap a hetedik tanítási órára esett. Nagyon mehetnékünk volt már, óra előtt a tanáriban megkerestük Géza bácsit és előadtuk, hogy a mi KISZ-alapszervezetünk támogatja az idősek otthonát, egy műsorra készülünk, éppen most kell elmenni és megbeszélni a részleteket. Géza bácsi szelíd belenyugvással fogadta a dolgot, csak annyit kérdezett: miért pont az énekóráról? Erre

és a téarev

nem készültünk előre, de három másodperc után kivágtam a választ: azért, mert később csendespihenő lesz az öregeknek! Tanárunk lemondóan legyintett, és mi engedéllyel lógtunk a suliból.

Mindig volt tennivaló a Magdi néni felügyelete alá tartozó akváriumokkal is, amit, persze, csak tanítási időben lehetett elvégezni. Pimaszságunk csúcsa az volt, amikor úgy pucoltuk a tanári előtt lévő óriási haltartályt, hogy Mariann jobb keze könyökig gipszben volt. Sikerült is leengednünk a halak felét a vízcsapba, tehát mehettünk újakat venni, és naná, hogy azt is csak délelőtt, kizárólag a legtávolabbi kisállat-kereskedésben lehetett.

Egyszer kicsaptuk a biztosítékot valamelyik tanárunknál, és Magdi anyánk kénytelen volt osztályfőnöki figyelmeztetést adni nekünk. Személyesen hozta fel az ellenőrzőket és magyarázta el szüleinknek, hogy nem rosszak a lányaik, csak huncutok. Tanáraink megszokták, hogy

minden „rosszalkodás” tőlünk indul, és amikor az előttünk lévő padban ülő osztálytársunk órán lángra lobbantott egy egész levél gyufát, akkor is automatikusan minket zavartak ki a teremből.

Kamaszkorom legszebb emlékei a korcsolyapályához és a Miskolci Kinizsi jégkorong-csaphoz fűződnek. A jégkorongos srácok több mint felét jól ismertük, hiszen együtt nőttünk fel a Desseffy utcában és környékén. A téli szezonban szinte minden este korizni voltunk és nem hiányoztunk egyetlen hazai hokimeccsről sem. Azt, ugye, mondanom se kell, hogy a (h)őskori Kinizsi és a mai Jegesmedvék között több száz fényévnyi a különbség, mind a felszereltség, mind a szponzorálás, de főképpen a hokitudás és a teljesítmény terén. Soha nem volt elég ütőjük, a harmadik sornak néha már rendes mez sem jutott. *Lauda* pedig – aki szertáros, segédedző, gyűrő, és játékoson kívül minden más is volt egy személyben – az összes kiütött korongot megkerestette velünk. Ami a tudást illeti, volt a fiúk között több határozottan tehetséges, de például a harmadik sor beállítását csak úgy kommentáltuk, hogy „a jégrevü olajra lép”. Az eredményességről pedig annyit, hogy kiemelkedő teljesítménynek számított, ha egy meccsen kettőnél több gólt ütöttek a srácok. És húsznál kevesebbet kaptak. Mindezek ellenére – vagy talán éppen ezért – imádtuk őket, és lány létünkre ők befogadtak minket maguk közé, természetesen „fiúsítva”. Bejártunk az edzésekre, utána meg a MÉMTE⁶ klubba – aprócska, mondjuk úgy, „presszó” volt a Vigadó emeletén –, szilvesztereztünk, kirándultunk is együtt. Nem volt semmi 15 korongost jól lakatni kolbászos paprikás krump-lival. Mi voltunk a kabalájuk, meccskezdés előtt mindig felnéztek a tribünre, hogy ott van-e a „két matróna”. Amikor egy idényzáró jégfarsang alkalmával hippinek öltöztünk – én voltam a lány,

Mariann a fiú, temperával sötétbarnára festette az arcát, mindenáron néger akart lenni, volt is belőle nagy ijedelem a női végében –, majdnem botrány lett abból, hogy a fiúk „Csilla miféle négerrel korcsolyázik kézen fogva, majd mi ellátjuk a baját a pasasnak!” felkiáltással akarták megóvni erényeimet. Aztán szerencsére időben felismerték Mariant.

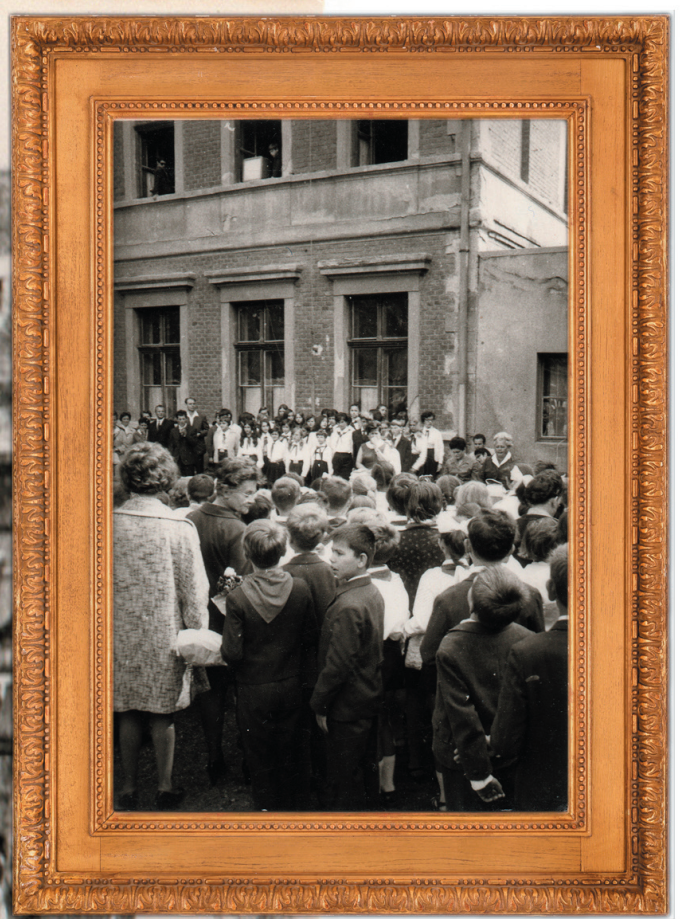
Legtöbbjükkal évtizedek óta nem találkoztam. Akadnak, akiket más kontinensre sodort az élet, mások már az égi jégpályákon kergetik a korongot.

Egy rövid történet a feledhetetlen emlékü és humorú Fricivel, aki már a mennybéli csapat hálóőre. A Sötétkapuval szembeni sarkon akkoriban a Hungarokonzum nevű nagy élelmiszerbolt állt, pincéjében egy helyre kis borozó működött. Történt, hogy Frici és barátja ott iddögáltak, majd az erősen illuminált barát vásárolni akart valamit a csemegepultnál, de már csak ennyit bírt kinyögni: Hal-e van-e? Mire a pultos a vásárlók felé: Emberek, ki tud itt finnil? Frici aztán felhomályosította a publikumot: Csókolom, nem finnil ez, csak részeg!

⁶ MÉMTE = Miskolci Építők Munkás Torna Egylet, ezen a néven 1963 és 84 között működött sportegyesület (utóbb egyesült a Borsod Volánnal).

A látélet II.

Lássuk, hol, hogyan éltek és szórakoztak a miskolci fiatalok a hetvenes-nyolcvanas években! Volt, természetesen, a színház, és emlékezetem szerint hat külön mozi működött a városban (egy mozi-jegy ára 3-10 forint között alakult). Volt továbbá az egyetemen a Rocky, néhány belvárosi diszkó, továbbá koncertek a Gárdonyiban, a sportcsarnokban, a Vasas Művelődési Központban. Inkább ez utóbbiak hoztak lázba, a Piramis, Hobo, P. Mobil, Beatrice volt menő a mi köreinkben. Másokéban meg a Neoton és a könnyedebb, diszkó stílusban muzsikáló együttesek.

Jogos a kérdés, mit jelent a *mi köreink* és a *mások*? A hetvenes években alapvetően két irányzat volt jelen a fiatalok társadalmában: a „csövesek” és a „digók”. A félreértések elkerülése érdekében rögzítsük, hogy a csövesek nem

csöveztek és nem hajléktalanok, csavargók voltak, a digóknak pedig semmi közük nem volt az olaszokhoz. A különbség a ruházkodásban, hajviseletben, zenei érdeklődésben rejlett. A csövesek nevüknek megfelelően szűk csőnadrágot, gatyán kívül lógó minél nagyobb inget, rongyosra kopott farmer- és kordbársony cuccokat, lehetőleg bőrkabátot hordtak, vászon gázálarctáskával, bakancssal, torna-csukával. A hajuk hosszú – és néha ápolatlan – volt. A digók pedig mindig frissen vasalt ingben, élére vasalt szövetnadrágban vagy párhuzamos szárú farmerban, zakóban, de legalább elegáns pulóverben feszítettek, hegyes orrú cipőt viseltek és hátra-fésült, gondosan belőtt frizurájuk volt. Mondanom sem kell, a két tábor szívből utálta és megvetette egymást, rendszeresek voltak a beszélások és ösz-szecsapások a különféle rendezvényeken. De ha a rendőrök is beavatkoztak a pofozkodásba, egységbe tömörültek és mindent megtettek annak érdekében, hogy a „szerv” intézkedését megnehezítsék.

Mariann barátnőmmel a csövesek táborát szaporítottuk. Dugó haverunk közismert Marc volt az ifjúság köreiben, mackós természetével, csőgatyájával, vastag bőrcsizmájával és kopott fekete bőrzakójával a csöves stíl mintapéldánya. Igyekeztünk mi sem lemaradni, ha új nadrágot kaptunk, kezelésbe vettük a varrógéppel és úgy beszükítettük, hogy ülni szinte nem is lehetett benne. Kedvenc ruhadarabom egy térdig érő barna műbőr kabát volt. Gyógyszerész keresztanyámtól örököltem, Párizsban vette magának valamikor egy konferencián. Őrajta akkor az elegancia csimborasszóját jelentette, rajtam pedig a kor Magyarországon a polgárpukkasztó, minden ellen protestáló fiatalok emblematikus és kellően topis ruhadarabját. Olyannyira, hogy egyszer a Forinton az újságárus rám kiabált a bódéjából: „Húzzál innen, koszos csöves, eliasztod a vevőket!”.

Szóval a fiatalságunk idején is a legkedveltebb randevühely volt a Széchenyi és Szemere utcák kereszteződése. Hogy miért hívtuk *Forintnak*⁷? Úgy rémlik, azért, mert sűrűn cseréltek ott gazdát az egyforintosok, meg a *bélások*, ami a kétforintos volt. A 70-es években egy tízes már komoly tőkének számított, kérni egymástól legfeljebb forintot vagy bélést illet, többet egyébként se tudtunk volna adni. A mai Budapest Bank helyén akkor kicsi terecske állt néhány paddal, a Széchenyi és Szemere utcákon teljes volt a forgalom, a villamosok mellett oda-vissza jártak a buszok meg az autók. A Forinton élte minden napjait a miskolci ifjúság színe-virága, mindig volt ismerős arc, híreket lehetett hallani és továbbadni, lehetett egy-két forintot szerezni, ha nagyon kellett valamire. Onnan indultunk moziba, koncertre, vagy csak egyszerűen lógtunk, amíg nem akadt valami.

A hetvenes években sok tinédzser dohányzott, én is akkor szoktam rá a cigire. Emlékszem rá, mit mondott apám – aki maga is erős dohányos volt –, amikor 17-18 évesen lebuktam otthon egy fél doboz Symphoniával. „Én is szívom, tehát nem tiltalak el és nem tartok prédikációt arról, hogy milyen káros. De amíg nincs önálló kereseted, tőlünk egy fillért sem kapsz rá”. Az alkohollal – akárcsak a cigivel

– baráti, haveri körben találkozhattak először a fiatalok. Mindkét dolgot tiltották a szülők, persze, hogy mindenki kipróbálta, meg *ciki* is volt a többiek előtt nem elfogadni a kínálást. Az alkoholfogyasztás akkoriban talán nem volt olyan súlyos probléma, mint napjainkban, hétfő reggel nem azt kellett hallgatnia úton-útfélen a fél városnak, hogy 14-16 éves kamaszok hogyan itták magukat tökrészegre a hétvégén. A mi fiatalságunk idején is ismertek voltak már a kábítószeresek. A legnépszerűbb a fejre húzott nylonzacskó ragasztóval (Technocol Rapid, Palmatex) töltve, no, ez volt a *szípuzás*⁸. Önpusztító szenvedélyként akkoriban sűrűn szedte áldozatait, akik bódult állapotban nem tudták már levenni fejükről a zacskót...

⁷ Forint és Fillér: a belváros, a főutca két részét emlegették így a 60-80-as években. Eredete összefügghet a Korona szállóval („pénz-nem”). Sokan a Villanyrendőről „felfelé” és „lefelé” eső szakaszt értik rajta, mások a Széchenyi utca páros és páratlan oldalát.

⁸ Szerves oldószerek belélegzése, műanyag zacskóból. A Kádár-rendszerben „Ifjúsági rétegproblémaként” kezelték a hetvenes évek közepétől. Ez volt akkoriban „a drog”; 1974-től datáltan halálos áldozatokkal.

Segítség, felnőtünk!

Nem tudom, a Kedves Olvasó hogy van vele, de felnőtté válva nekem úgy tűnik, rettenetesen rohan az idő. Úgy emlékszem, a gyermekévek sokkal lassabban, ráérősebben teltek... Mintha soha nem akartak volna véget érni azok az átkozott matekórák (rémálmaimban vagy kígyó, vagy matekdolgozat szerepel!), a tanévek szörnyű hosszúnak tündek.

Aztán egyszer csak ott álltunk a vizsgabizottságok előtt és érettségizünk, felvételizünk, átvettük a

diplománkat, önálló életet kezdtünk, munkába álltunk, családukk lett, s a többi. Egy azonban biztos: mindez még nem jelentette azt, hogy teljesen felnőtt voltna a fejünk lágya. Mariann barátnőmmel az érettségin sem hazudtoltuk meg önmagunkat. Gátlásos osztálytársnőnket megittattuk konyakkal a bizottság készletéből, amitől folyamatosan, magabiztosan mondta el a tételeit... Csodálkozott is Oszi meg a szaktanár, hogy mi történt ezzel a Marival, négy évig kínszenvedés volt neki a szóbeli felelés. Amikor bevallottuk tettünket a banketten (szalonnasütés egy borpincénél), Magdi anyánk először ránk meresztette, majd az égre emelte hatalmas szemeit és csak annyit mondott: „Hülyék”.

A sikeres érettségit is sajátos módon ünnepeltük meg. Kettesben beültünk valami kocsmába a kisavasi diszkóson és mindketten ittunk vagy két-három konyakot. Lefelé jövet a következő párbeszéd zajlott le köztünk:

Csilla: – *Mariann, figyelj, nagyon piros a fejed! Az enyém nem olyan?*

Mariann: – *Nem tudom. Nem látok semmit.*

Ezt követően beültünk a Béke moziba, ott is a legelső sorba és megtekintettük a *Magas szőke férfi felemás cipőben* című francia filmvígjátékot⁹. Illetve csak megtekintettük volna, mert Mariann rögtön az első humoros jelenetnél olyan röhögőgörcsöt kapott, hogy el kellett hagynunk a termet.

A gimnázium után Miskolcon maradtam, mert nem vettem fel a szegedi jogi karra. Sokáig arra készültem, hogy népművelő, esetleg újságíró leszek, vagy valamilyen kultúrával-közösségekkel kapcsolatos hivatást választok. (Aztán mégis jogász lettem. Ez is egyfajta népművelés, hiszen embereket próbálok

⁹ Pierre Richard francia komikus filmje, Yves Robert rendezésében, 1972-ben mutatták be. Eredeti címe: *Le Grand Blond avec une chaussure noire*.

józan, reális gondolkodásra szorítani, békés egymás mellett élésre nevelni. Nem mindig sikerül, de szeretem a munkámat és soha nem adom fel a reményt.) Miskolcon végeztem el az egyetemem, munka mellett. Akkor még nem volt elég hely az Egyetemvárosban, így a havi kétnapos konzultációk Mályiban, a tanácsi üdülőben zajlottak, elég mozgalmasan. Másod- vagy harmadévből az utolsó *konzin* nagy főzést akartunk rendezni az intézményben, de mivel ismertek már minket, az igazgató jobbnak látta letiltani a bulit. Naná, hogy a mi hétfégi házunkban kötöttünk ki. Késő éjszakáig buliztunk, aztán egyszer csak odajött hozzám valaki és közölte, hogy a vécéajtó belülről be van zárva és nem reagál senki a dörömbölésre. Gyorsan számba vettük az úri közönséget, és rájöttünk, hogy K. eltűnt. Józsika – mint legkisebb termetű – felállt a fűrészbakra és benézett a vécéablakon. Majd visszanezített ránk és halálra vált arccal közölte: „Gyerekek, a kulcs belül van, de nincs bent senki”! Az egy dolog, hogy a társaság rögtön az X-aktákban¹⁰ érezte magát, de a másik, fontosabb az volt, hogy ki kellett nyitni valahogy a budiajtót.

Józsika – aki továbbra is a legkisebb volt, a lányok között is – átrpéselte magát az ablakon és belülről kipattintotta a zárat. Néhányan itt aludtunk, a társaság többi része éjszaka visszasétált az intézetbe. Ez hasznos dolog volt, féltőn megtalálták

K.-t, aki édesdeden horkolt az út szélén az árokban. Másnap reggel megint a vécé okozott meglepetést és bennem egy kis riadalmat, mert a fehér falon körben mindenhol óriási lábnyomok voltak, egy még a plafonra is jutott. Sajnos, Józsiának csak a termete volt kicsi, a lába annál nagyobb, ezek hagytak nyomot a falon az éjszakai bemászás közben.

Miskolc feeling

A város fekvéséből adódóan nem maradhattak ki életemből bizonyos időtöltési és szórakozási formák meg helyszínek. Ezek olyan szorosan kapcsolódnak Miskolchoz, mint Budapesthez a Normafa, vagy Debrecenhez a Nagyerdő. Szeretem a hegyeket,

hiszen közénk születtünk, de azért a túl fárasztó vagy veszélyes hegyi kirándulásoknak sosem voltam nagy híve.

Történt, hogy munkahelyi barátaim unszolására sziklamászásra és barlangászásra adtam a fejem. A mászás – helyesebben ereszkedés – az Örvénykőnél történt Laci barátommal, aki profi volt ebben.

Lenézve a szikláról a mélybe, az összes biztosítókötél és beülő heveder ellenére csak akkor bírtam megmoccanni, amikor Laci közölte: „Elindulsz, vagy leöklek”! Az önállóságot választottam, és végül annyira megtetszett a dolog, hogy szegény barátom nem is tudott mászni, egész délután engem

eregetett le a kötél. A Bükk-fennsíkban lévő Létrás (Vizes) barlang már nem nyújtott ilyen élvezetet...

Sáros-párás szemüvegemen át semmit nem láttam, folyton lecsúszott a gatyám és a sisakom, aminek a fejlámpája sem működött, hason kellett csúszkálni szűk kürtőkben, amikben állt a víz, szóval rövidesen közöltem, hogy inkább kimenek. És ekkor kezdődött a rémálom! Négyfős csoportunk kettévált és én Mari vezetésével – ő tapasztalt barlangász volt – elindultam kifelé. Miután fél óráig még mindig lefelé mentünk, könnyű idegrohamot kaptam, amit Mari némi pihenővel és csokival orvosolt. Amikor

azonban megláttam a sötétségbe vesző, felfelé vezető síkos lengőlétrát, állítólag az egyetlen kivezető utat, újabb idegrohamom erősen hisztérikus jelleget öltött. Azonnal kaptam egy mérsékelt erősségű pofont, amit a nyomaték kedvéért rögtön követett a másik is.

Nem emlékszem hogyan, de valahogy csak kijutottam. Na, azóta tudom, mi a klausztofóbia, és még az aggteleki barlangba se megyek be!

Családunk a 70-es évek első felében lett nyaralótulajdonos Mályiban, szinte minden nyári hétvégénket ott töltöttük. A húgom és én is jól úszunk, a kajakozáshoz – amit Judit évekig versenyszerűen, én pedig lustaságból csak

egy szezonon át űztem – ez elengedhetetlen, így óriási fürdéseket rendezhettünk a tóban. Történt egyszer, hogy a hokicsapat egy része a tó végében sátorozott. Mariannal felkerestük őket és óriási pancsolást rendeztünk, amiből nem maradt ki a vízbe dobálás és az alányomás sem.

Mariann valami iszonyatos, velőtrázó módon tudott sikítani és kiadósan élt is ezzel a képességével. Szóval állunk derékig-nyakig a vízben és egyszer csak a következő szöveget halljuk: „Jó napot kívánok, személyi igazolványt, jogosítványt kérek”! Hát persze, hogy a vízirendőrség volt, ki lett volna más.

Kalandozások

Közben tovább rohantak az évek, meg- és túlélttem a rendszerváltást, lett saját lakásom – természetesen az Avason –, volt munkám, anyagi és személyes függetlenségemnek köszönhetően sokat utazhattam. Mariannal csővázás hátizsákkal jártuk be Erdély egy részét, a húgommal Európa nyugati felén kalandoztunk vagy a mediterrán tengereket élveztük. Bugyogóig átáztam a Niagara vízesésnél, a Grand Canyon mélysége elszédített, és a Niluson hajózza érezhettem az öröklétet, az időtlenséget. Úti kalandjaim közül egyet muszáj elmesélnem! A diploma megszerzésekor begyűjtött ajándékpénzeket költöttem Kairóban, amikor majdnem eladtak.

Egy ékszerüzletben kezdődött a dolog, először én alkudtam egy aranylánca, aztán rám alkudott a tulajdonos arab fiatalember az idegenvezetőnkkel.

Tréfának vettük a dolgot és jókat röhögtünk, de amikor a licit helyszíne áttevődött a boltból a lakásba, ahol megjelent a család apraja-nagyja mindenféle finomságokat kínálgatva, értékes holmikot mutogatva és engem gusztálva, mint lovat (tevét?) a vásárban, kezdett kínossá válni a szituáció. Amikor pedig már fényképezkedtünk, és a családfő azt mondta a fiára és rám mutatva, hogy „thousand camel” (szóval mégis teve!), jobbnak láttuk udvarias, de annál gyorsabb menekülésre fogni a dolgot... Mindezek után pedig valahogy leszakadtam a csoporttól és elvesztem a bazárban. Az ijedtségemnél csak az idegenvezetőnké volt nagyobb, mert ő tudott olyan esetről, amikor akarata ellenére „marasztaltak” európai nőt az arab világban.

Hazatérve barátaim azzal ugrattak, hogy el kellett volna fogadni az ajánlatot, mekkora biznissz lett volna a Hortobágyon egy Teve Tours!

Avas, édes Avas

Huszonévesen ismertem meg az Avas „vigalmi negyedét”. Ez alatt a Bortanyát, a Halásztanyát és a kisvasi étterem és kocsmasort (János pince, Alabárdos) értem. Akkoriban élte fénykorát a video-disco, megbabonázva bámultuk a képernyőn Michael Jackson, az Alphaville, a Duran Duran és a korszak többi menő előadójának klipjeit, a táncparketten inkább csak imitáltuk a mozgást. Az 1980-

as években a munkahelyeken még javában tombolt a brigád- és a KISZ-es mozgalmi élet. Az utóbinak egyik állandó és nagyon népszerű kulturális eleme volt a mozilátogatás, ami nálunk a következő forgatókönyv szerint zajlott. A Matróz grillnél kezdtünk, ami a Szinvapark helyén állt, ott mindenki evett egy hamburgert, a legjobb volt az egész városban (máshol nem is lehetett kapni). Onnan mentünk a Mádi borozóba, finom borral, fröccsel öblítettük le a burgert, majd fagyizással egybekötött séta következett a főutcán a Béke, illetve Kossuth mozikhoz. A mozgóképes katarzis után megcéloztuk az Avast, kedvenceink a Bortanya – hangulatos pince, cigányzene, friss lilahagymás zsíros kenyér – és a Halásztanya voltak. A Halászba főleg fizetés után mentünk, ott ettem először tatárbifszteket és rántott békacombot, amikből ketten-hárman vettünk egy adagot.

Egyszer a Bortanyán majdnem előadtuk a Csárdás királynő „beugrom a nagybögőbe” jelenetét. Igaz, hogy nem ugrottunk, hanem estünk, és nem a nagybögőbe, hanem a cimbalomba, de így is elég látványos produkciónak számított. Ez úgy történt, hogy amikor megérkeztünk a Bortanyára, a tévé a Videoton-Manchester United kupamérkőzést közvetítette¹¹, éppen a továbbjutást eldöntő tizenegyesrúgások zajlottak. Naná, hogy az összes vendég és a teljes személyzet – beleértve a zenekart is – a készülék előtt tipródott infarktusközei állapotban. A csapos a rendelésünkre oda sem figyelve kezünkbe nyomott két kancsó bort meg

egy kis harapnivalót, ezzel a zsákmánnyal társaságunk nőtagjai – nem lévén focirajongók – levonultak a pincébe. A fiúk erről mit sem tudtak, amikor vége lett a meccsnek – gőzöm nincs, ki jutott tovább –, ők is hoztak le egy tekintélyes adag enni- és innivalót. Mivel már kifizették, kénytelenek voltunk mindent elfogyasztani. A fiúkkal együtt szolgálati helyére érkezett a cigánybanda is, akik rögtön meglátták bennünk a hálás közönséget és már húzták is a nótákat. A hangulat fokozódásával párhuzamosan Sanyi kollégámmal mi is felemelkedtünk az asztaltól és tüzes táncba fogtunk.

A padló egyenetlenségét figyelmen kívül hagytuk, botladozva próbáltunk korigálni, ám győzött a gravitáció, így egyenesen a cimbalom felé hanyatlottunk. A húrok közé zuhanást csak a hangszerét féltő zenész gyors, erőteljes elhárító mozdulata akadályozta meg, minek következtében a közönség ovációja közepette a padlózatot kötöttünk ki.

A jó barátok

Csodálatos, három generációból álló baráti társaságunk van, a Bokros Rt. Nevét onnan kapta, hogy bizonyos mennyiségű alkohol elfogyasztása után *megbokrosodunk* és nagyon örültek tudunk lenni egymás között. Volt esetünk, amikor állandó tettestársammal, Mariann barátnőmmel átvértünk egy egész lakodalmas násznépet. Azon a nyáron Skóciában jártam és hoztam egy skótkockás sapkát, amire egy szörnyűséges, de élethű vörös póthaj volt rávarrva. Ezt a műtárgyat az

első Bokros Rt. bulin kívántuk bemutatni, történetesen egybeesett barátaink esküvőjével. Mariannal azt meséltük be a csapatnak és az ifjú párnak, hogy Skóciában megismerkedtem egy pasival, aki most Magyarországon tartózkodik, szeretné szorosabbra fűzni a kapcsolatunkat. Ezért meghívtuk az esküvőre, reméljük, nem okozunk gondot. Hát nem okoztunk, az egész násznép alig várta, hogy éjfél után megérkezzen *Duncan McBride* (a lehetőség érdekében nevet is adtunk neki), a skót lovag. Természetesen senki nem sejtette, hogy az illető nem lesz más, mint Mariann férje, István, kellőképp elmaszkírozva a remekbe szabott parókás sapkával. Akkora volt a lelkesedés és a várakozás – főleg az angoltanár vőlegény részéről –, lassan mi kezdtünk félni a botránnytól, de már nem volt visszaút. A nagy belépő a menyecsketánc után következett. Mariann leoltotta a táncparkett világítását és elrikkantotta magát: „Emberek, itt a skót!” Összeborulva táncoltam „Duncannel” egész addig, amíg a ránk rontó vőlegény szét nem választott minket és a kezét rázva, ékes angol nyelven üdvözlőbeszédet mondott a „skót” vendégnek.

A násznép egymást taposva igyekezett a közelünkbe jutni, amikor István nem bírta tovább, és a fejét felemelve a képébe bámult a még mindig angolul lelkesedő vőlegénynek. Szegény anynyira meglepődött, hogy csak ennyit bírt kinyögni: „b...tok meg, ez István!” A többit nem hallottam, mert menekülőre fogtam a dolgot.

Kis csapatunknál hagyomány, hogy a kerek és az 5-ösre végződő születésnapokat műsoros estén ünnepeljük meg. A műsort én állítom össze és az Rt. tagság adja elő a megfelelő jelmezekben. Voltunk már mi szintársulat, hawaii bennszülöttek, pávakör, kisiskolás osztály, professzori kar,

egy ízben még kutyafalka is. Az aktuális ünnepeltre szabva írtam verset, mesét, naplót, lélektani elemzést, néhány klasszikus költeményt és dalszöveget is átköltöttem – irodalmár nagyjaink forognak a sírjukban –, így a csapat *Csilliem Shakespeare*-re avatott, és 45. születésnapomon 5 darab porcelán kutyaszoborban megjelenítve megkaptam tőlük a legjobb előadás, rendezés, forgatókönyv, dramaturgia *USCAR*-díját. Az ötvenedikre pedig *Életmű Díjat* adományoztak, amiről a szomszédok is kivétel nélkül értesültek – tízemeletes panelban lakom –, és még három héttel a buli után is fel-felköszöntöttek a lépcsőházban. Hát igen, nem volt egy csendes, visszafogott díjátadó ünnepség...

Hagyományos rendezvényeink közé tartozott a februári jelmezbál. Különlegessége abban rejlett, hogy a helyszínre – ami valamilyünk lakása volt – már jelmezben kellett érkezni. Több taxis van Miskolcon, aki mesélhetne például ördögök, háremhölgyek, punkok, szumóbirkózók, *Lenin*-hasonmás, a teljes *Besenyő család* fuvarozásáról. A csúcs a vámpíros eset! Abban az évben nálam volt a farsangi buli, és Rt.-nk elnöke kedves családjával egyetemben vámpírnak öltözött. Elképzelték a taxis ijedelmét, amikor a nem túl jól kivilágított utcában 4 főnyi 170–190 centi magas, fekete ruhás csoportot kellett felvennie, akiknek make-up-ja egy horrorfilmben is megállta volna a helyét. Hát még amikor a kocsiban a családfő közölte, hogy otthon hagyta a valakinek megígért flexkorongokat! Szegény pilóta csak ennyit bírt kinyögni: „Hát darabolás is lesz?”

Végezetül, újra és örökké: Avas, édes Avas

Mi jut eszébe első blikkre az embereknek, ha azt hallják: Avas? Lakótelep, kilátó, közbiztonság, templom, temető, pincék. Úgy nyolc évvel ezelőtt én is ezt a választ és ebben a sorrendben adtam volna, de... De! Bár millió szállal kötődöm az Avashoz, gyermek- és ifjúkoromban számos részét becsavarogtam, valami mégis kimaradt, amit csak negyvenes éveim derekán fedeztem fel igazán: a *Történelmi Avas* pincesorai. Persze, tudtam, hogy vannak borpincék a hegyen, de fogalmam sem volt a Nagy- és a Kis-Avas kiterjedéséről, keszeszusa sorairól, az itt lévő pincék számáról és arról, hogy mit jelent avasi pincetulajdonosnak lenni.

Barátainkkal, a Bejczy családdal közösen 2008 tavaszán lettünk mi magunk is pincegazdák a Nagy-Avason. A vásárlást hosszas felderítés előzte meg, bekóboroltuk a hegy minden zegét-zugát, míg végül, ahogy az a mesékben, lenni szokott, a véletlenek szerencsés sorozatával rátaláltunk

A MI PINCÉNKRE.

Már éppen ideje volt, hiszen hónapok óta gyűjtögettük az oda szánt tárgyakat, Béla alig várta, hogy elhozassa szülőfalujából az elárvult borász-eszközöket, az Avasi Borút Egyesület képviselője pedig már akkor ideadta a belépési nyilatkozatot, amikor még csak dédelgettük a pincevásárlás gondolatát. Nehéz szavakba önteni, mit jelent nekünk a

PINCE,

így csupa nagybetűvel. Zöld oázis a város közepén, menedék a hétköznapi problémáim elől, egy darabka történelem, amit mi írunk tovább. A hegy és a pincék lehelete, amit belélegzünk, tradíciók, amelyeknek művelői-megőrzői lehetünk, örökségünk, amit kötelességünk megővni s tovább adni.

Ezzel a pincével lett teljes az „avasiságom”. A gyermekkor játszótere, fiatalságom szórakozóhelyei ebben az alakban születtek újjá, itt találtam meg azt a helyet és a hozzá tartozó közösséget, ahol-akikkel érett felnőttként egyszerre játszhatok, szórakozhatok, és – ha nem hangzik túl fellengzősen – szülővárosom értékeinek megőrzője is lehetek. Itthon vagyok.

Őszintén azt remélem, hogy a „Volt egyszer egy Avas” csak egy cím marad ezen a füzetben, és a hegy sokakban úgy él majd tovább, ahogyan bennem: Avas, édes Avas!

Béla napi köszöntő (részlet)

Kilátónak árnyékában bújik meg a Bokályos,
Ha betérsz oda Béla-napkor, látásod lesz homályos.
Házigazda neve napján a borát nem sajnálja,
Igyon abból ki-ki annyit, hogy megbírja a lába.
Kedves Béla barátunk, borivásban jó pajtásunk,
Isten éltesen Tégedet,
éljed vígan az életet!
Csorduljon bor poharakba, koccintsunk a Béla-napra!

Ezen pince
tulajdonosa a
Miskolci
Pincék
Asztaltársaságának
tagja

BOKÁLYOS
PINCE
601

24

Tiszta Formák

Alapítvány

Észak-Keleti Átjáró
Egyesület 2015

0 forint

